

des, at for at der skulde være nogen Sand-
synlighed for, at et saadant Maal skulde kunne
naaes, maatte der i det Mindste være to Fak-
torer, om jeg saa maa sige, som havde naaet
en anden Stikfelse og en anden Betydning, end
de endnu kunne siges at have; den ene er selve
Lærerne, de mangfoldige Lærere rundt om i
Landet, og den anden er Forældrene til de
Børn, der skulle søge Skolen. Jeg troer —
og det var netop det, der dengang gav nær-
mest Anledning til at udtale det — at den
Forbedring, der foregik i Lærernes Stilling ved
den Lov, som dengang fremkaldte Discus-
sionerne om denne Gjenstand, naturlig maatte
have til Følge, og jeg er overbevist om ogsaa
vil have til Følge, at en langt større Ud-
vikling af Lærerkrafterne vil finde Sted, at der-
for ogsaa de Betingelser fra Lærernes Side
ville fremkomme paa en anden Maade, som
maa kræves, naar man saaledes vil stille Sko-
len hen som den, der ved sin egen Tiltræk-
ningskraft skal sørge for, at om ikke Alle, saa
dog de Fleste søge hen til den, søge den som
et stort Gode, der bydes dem, saaledes at
Straffen for ikke at gjøre det paa den rette
Maade kan bestaae blot i Udelukkelse fra Ud-
gang til Skolen. Men jeg troer dernæst og-
saa, med al Anerkjendelse af, hvad der i denne
Henseende i de seneste Aar er steet med Hen-
syn til Udviklingen i denne Retning, med al
Anerkjendelse af, at der mere og mere udbreder
sig en Erkjendelse af den høie Betydning for
Almuen, der ligger i, at Børnene kunne faae
en passende Lærdom og Uddannelse, at det dog
ogsaa maa indrømmes, at der endnu staaer
Meget tilbage i denne Henseende, at der og-
saa maa findes en meget stor Betænkelse
for nu at stille Sagen saaledes, at man rolig
kunde overlade det til Forældre og Børgere,
om de vilde benytte denne Udgang for deres
Børn til Skolen eller ikke. Den ærede Lands-
thingsmand har talt Meget og meget Sandt
om Lærernes Virksomhed og Stilling ligeover-
for Børnene, og navnlig de daarligere og slet-
tere, de upaapassende o. s. f., om det Tryk-
kende, der i saa Henseende kan være for Læ-
ren, om det ganske anderledes Utaalende, naar
han kun var omgivet af lærvillige og lære-
lystne Børn. Intet er jo visser end dette,

men Intet er heller visser, end at det er en
Lod, som Læreren i det Hele, selv ved de høiere
Anstalter, og altsaa naturligtvis endnu mere
ved dem, der staae paa det laveste Trin, maa
finde sig i, at Mange af dem, han skal paa-
virke, ikke kunne betragtes som nogen særdeles
glædelig Jordbund at faae i; det er en Lod,
som det vil være forgæves at tænke paa at
frigjøre ham for, og som han ogsaa vel maa
kunne finde sig i. Men det maa erindres, at
Spørgsmaalet her ikke egentlig er om Bør-
nene, men derimod om Forældrene eller de
Andre, som have Tilsynskret over dem som
Børgere, som Huusbønder o. s. v. Det er
ligeoversfor disse, at Sagen maa betragtes, og
det kan da ingenlunde stilles saaledes, som om
netop de Forældre, Børgere og Tilsynsmænd,
der maatte være modvillig findede, der maatte
ønske at holde deres Børn borte fra saadan
Underviisning, netop ogsaa ere dem, hvis Børn
skulde være saadanne, som det skulde være det
Bedste for Læreren at blive frie for. Det maa
jo paa ingen Maade oversees, at netop det
Modsatte kan finde Sted, at det netop kan
være egennyttige Interesser — thi vi kunne
dog ikke gaae ud fra Andet, end at ogsaa saa-
danne ville findes hos Mange, og at der ialt-
sald endnu kan befindes en Mangel paa den
rette Burdering og Erkjendelse af, hvad Be-
tydning en Underviisning kan have for Bør-
nene ligeoversfor den Betydning, som de søle,
at Børnenes daglige Arbejde for dem har —
som kunne lede mange Forældre og Tilsynshav-
vende til at holde Børnene borte fra Skolen,
medens det maaffee netop kunde være de Børn,
som fremfor alle andre kunde have Gavn og
nyde Frugt af at have søgt Skolen og være
de, som man derfor helst maatte have seet der.
Det er derfor min Overbeviisning, at netop
af Hensyn til begge disse to Momenter vilde
det være i høieste Grad betænkeligt nu at
gjøre en fuldstændig Principforandring i saa
Henseende. Jeg troer, at der er gjort Skridt,
og at Livet selv, at den hele Udvikling hos
det danske Folk vil successtve gjøre mere og
mere for, at der i begge Retninger kan naaes
hen til et Standpunkt, hvor disse Betænkeli-
gheder ville forsvinde, eller idetmindste for en
stor Deel ville forsvinde, og jeg troer dernæst,